

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

21 май 2015 година *

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие —
Компетентност по граждански и търговски дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 —
Специални компетентности — Член 6, параграф 1 — Иск, който е насочен срещу няколко
ответници, установени в различни държави членки и участвали в обявен за противоречащ на
член 81 ЕО и на член 53 от Споразумението за Европейското икономическо пространство
картел, и с който се търси солидарното им осъждане да заплатят обезщетение за вреди и да
предоставят информация — Компетентност на сезирания съд по отношение на съответниците —
Оттегляне на иска срещу ответника, установен в държавата членка на сезирания съд —
Компетентност относно деликти или квазиделикти — Член 5, параграф 3 — Клаузи за
предоставяне на компетентност — Член 23 — Ефективно прилагане на забраната на картелите“

По дело C-352/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landgericht
Dortmund (Германия) с акт от 29 април 2013 г., постъпил в Съда на 26 юни 2013 г., в рамките
на производство по дело

Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA

срещу

Akzo Nobel NV,

Solvay SA/NV,

Kemira Oyj,

PMC Foret SA,

в присъствието на:

Evonik Degussa GmbH,

Chemoxal SA,

Edison SpA,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan
(докладчик) и A. Prechal, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: N. Jääskinen,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA, от T. Funke, Rechtsanwalt,
- за Akzo Nobel NV, от M. Blaum и T. Paul, Rechtsanwälte,
- за Solvay SA/NV, от M. Klusmann и T. Kreifels, Rechtsanwälte,
- за Kemira Oyj, от U. Börger и R. Lahme, Rechtsanwälte,
- за FMC Foret SA, от B. Uphoff, solicitor, и S. Woitz, Rechtsanwalt,
- за Evonik Degussa GmbH, от C. Steinle и S. Wilske, Rechtsanwälte,
- за Edison SpA, от A. Rinne и T. Mühlbach, Rechtsanwälte,
- за френското правителство, от D. Colas и J. Bousin, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от А.-М. Rouchaud-Joët, M. Wilderspin и G. Meessen, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 11 декември 2014 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, точка 3, член 6, точка 1 и член 23 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между дружество Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA (наричано по-нататък „CDC“), установено в Брюксел (Белгия), и Akzo Nobel NV, Solvay SA/NV, Kemira Oyj и FMC Foret SA, установени в различни от Федерална република Германия държави членки дружества, с предмет иска за обезщетение за вреди, предявен от това дружество на основание прехвърлените му пряко или косвено вземания за обезщетение за вреди от 71 предприятия, които твърдят, че са понесли вреди поради нарушение на член 81 ЕО и на член 53 от Споразумението за Европейско икономическо пространство от 2 май 1992 г. (ОВ L 1 1994 г., стр. 3, наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП“).

Правна уредба

3 Съображения 2, 11, 12, 14 и 15 от Регламент № 44/2001 гласят:

„(2) Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по настоящия регламент.

[...]

(11) Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато [предметът] на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. Местоживеенето на [юридическите лица] трябва да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции.

(12) Наред с местоживеенето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто упражняване на правосъдие.

[...]

(14) Автономията на страните по договори, различни от застрахователен, потребителски или трудов, където се допуска само ограничена автономия при избора на компетентен съд, трябва да бъде съблюдавана при условията за изключителни основания за компетентност, които са установени в настоящия регламент.

(15) В интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. [...]“.

4 Членове 2—31 от цитирания регламент, които се намират в глава II от него, уреждат правилата за компетентност.

5 В раздел 1 от тази глава, озаглавен „Общи разпоредби“, фигурира член 2, параграф 1 от който гласи:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

6 Съгласно член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка — „по дела относно [...] delict или quasi delict — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“.

7 Член 6, точка 1 от посочения регламент предвижда:

„Срещу лице с местоживее в държава членка може, също така, да бъде предявен иск:

1. когато то е един от множество ответници, в съдилищата по местоживееето на всеки от тях, при условие че исковите са в такава тясна връзка, че е целесъобразно те да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства“.

8 Член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001, който фигурира в раздел 7 („Пророгация на компетентност“) от глава II към същия, гласи:

„Ако страните, една или повече от които имат местоживее в държава членка, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност. Тази компетентност е изключителна, освен ако страните са уговорили друго. Споразумението за предоставяне на компетентност се сключва:

а) писмено или устно, потвърдено с писмени доказателства; или

б) във форма, която е съобразена с практиките, които страните са установили помежду си; или

в) в международната търговия, във форма, която е съобразена с обичая, който страните познават или е трябвало да познават и който в тази търговска дейност е широко известен на страните и редовно се съблюдава от страните по договори от вида, приложим в конкретната търговска дейност“.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

9 CDC е учредено по белгийското право дружество със седалище в Брюксел и с предмет на дейност събиране по съдебен и по извънсъдебен ред на вземания за обезщетение за вреди на предприятия, пострадали от картел. На 16 март 2009 г. то предявява пред сезирания съд иск за обезщетение срещу шест предприятия от химическата промишленост, които, с изключение на Evonik Degussa GmbH (наричано по-нататък „Evonik Degussa“) — встъпила страна и по-рано ответник по иска, със седалище в Есен (Германия) — са установени в пет различни от Федерална република Германия държави членки.

10 В подкрепа на иска си, с който CDC търси солидарното осъждане на ответниците по главното производство да заплатят обезщетение за вреди и да предоставят информация, това дружество се позовава на Решение 2006/903/ЕО на Комисията от 3 май 2006 година относно производство за прилагане на член [81 ЕО] и на член 53 от Споразумението ЕИП срещу Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira Oyj, L'Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA и Arkema SA (дело COMP/F/38.620 — Водороден пероксид и перборат) (ОВ L 353, стр. 54), където във връзка с продуктите водороден пероксид и натриев перборат Европейската комисия е констатирала, че ответниците по главното производство и други предприятия са участвали в едно-единствено продължено нарушение и така са нарушили забраната за картели, залегнала в член 81 ЕО и в член 53 от Споразумението за ЕИП. Видно от това решение, нарушението започва най-късно на 31 януари 1994 г. и трае поне до 31 декември 2000 г. Пак според цитираното решение нарушението се състои основно в обмен на важна и поверителна информация за пазарите и/или предприятията, в ограничаване и/или контрол на

производството, в разпределяне на пазарни дялове и на клиенти, както и в определяне и надзор за спазването на цени в рамките на многостранни и/или двустранни редовно или извънредно провеждани срещи и телефонни разговори главно в Белгия, Германия и Франция.

- 11 В това отношение CDC се позовава на споразумения за цесия на вземания за обезщетение, сключени с 32 предприятия, които са установени в тринадесет различни държави — членки на Европейския съюз или на Европейското икономическо пространство (ЕИП), като някои от тези предприятия предварително са сключили такива споразумения за цесия с 39 други предприятия. Съответните предприятия се занимават с преработка на целулоза и хартия. Според твърденията на CDC през периода от 1994 г. до 2006 г. тези предприятия са закупили големи количества водороден пероксид в различни държави — членки на Европейския съюз или на ЕИП, при което някои предприятия са получили доставки за заводите им в няколко държави членки. Според ответниците по главното производство някои от съответните договори за продажба съдържат арбитражни клаузи и клаузи за предоставяне на компетентност.
- 12 През септември 2009 г. CDC оттегля иска срещу Evonik Degussa след сключването на спогодба с това дружество. В края на 2009 г. ответниците по главното производство, срещу които делото продължава да се води, привличат по делото последното дружество, както и дружества Chemoxal SA и Edison SpA. Освен това ответниците по главното производство правят възражение, че запитващата юрисдикция няма компетентност, като по-специално изтъкват различни клаузи за предоставяне на компетентност и арбитражни клаузи, уговорени в някои от договорите за продажба, които ги обвързват с предполагаемо пострадалите предприятия.
- 13 В този контекст запитващата юрисдикция счита, че може да има международна компетентност само на основание на разпоредбите на член 5, точка 3 и член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001. Според нея, ако предпоставките за тази компетентност са изпълнени, CDC може да предяви иск срещу ответниците в главното производство по негов избор в едно от съдилищата, които са компетентни съгласно посочените разпоредби, стига тяхната компетентност да не е валидно изключена съгласно член 23 от същия регламент или по силата на арбитражна клауза.
- 14 При тези условия Landgericht Dortmund решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че в случай на предявен иск срещу установен в държавата на сезирания съд ответник и срещу други ответници, установени в други държави — членки на Европейския съюз, иск за предоставяне на информация и за обезщетение за вреди, при условията на солидарна отговорност, който се основава на установено от Европейската комисия едно-единствено продължено нарушение на член 81 ЕО/член 101 ДФЕС и член 53 от Споразумението за ЕИП, извършено в няколко държави членки при различно по място и време участие на ответниците, е целесъобразно исковите да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства?

Във връзка с това следва ли да се отчита обстоятелството, че искът, предявен срещу установения в държавата на сезирания съд ответник, е оттеглен, след като исковата молба е връчена на всички ответници и преди да изтекат определените от съда срокове за отговор на тази молба и да се проведе първото съдебно заседание?

2) Трябва ли член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че в случай на иск за предоставяне на информация и изплащане на обезщетение за вреди срещу установени в различни държави — членки на Европейския съюз, ответници, който се основава на установено от Европейската комисия едно-единствено продължено нарушение

на член 81 ЕО/член 101 ДФЕС и член 53 от Споразумението за ЕИП, извършено в няколко държави членки при различно по място и време участие на ответниците, по отношение на всеки един от ответниците и с оглед на всички претендирани вреди или на цялата вреда вредоносното събитие е настъпило в държавите членки, в които картелните споразумения са били сключени и прилагани?

- 3) В случай на иск за обезщетение за вреди, който се основава на нарушение на забраната на картелите, установена в член 81 ЕО/член 101 ДФЕС и член 53 от Споразумението за ЕИП, изискваното от правото на Съюза ефективно прилагане на забраната на картелите допуска ли съдържащите се в договори за доставка арбитражни клаузи и клаузи за предоставяне на компетентност да бъдат взети предвид, ако това води до дерогиране на компетентността на съда, който има международна компетентност съгласно член 5, точка 3 и/или член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, по отношение на всички ответници и/или на всички или част от предявените претенции?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 15 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че утвърденото с тази разпоредба правило за съсредоточаване на компетентността в случай на множество ответници може да се прилага спрямо иск за солидарно осъждане за изплащане на обезщетение за вреди и в рамките на този иск, за предоставяне на информация от предприятия, които са участвали по различен по място и време начин в установено с решение на Комисията едно-единствено продължено нарушение на забраната на картелите, предвидена в правото на Съюза, и то дори когато ищецът е оттеглил иска си срещу единствения съответник, установен в държавата членка на сезирания съд.
- 16 За да се отговори на този въпрос, най-напред следва да се припомни, че член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува самостоятелно, въз основа на систематиката и целите на този регламент (вж. решение *Reisch Montage*, C-103/05, EU:C:2006:471, т. 29).
- 17 Съгласно правилото за компетентност, съдържащо се в член 6, точка 1 от споменатия регламент, срещу дадено лице може да бъде предявен иск, когато то е един от множество ответници, в съдилищата по местоживеенето на всеки от тях, при условие че исковете са в такава тясна връзка, че е целесъобразно те да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства (решения *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 73 и *Sapir* и др., C-645/11, EU:C:2013:228, т. 40).
- 18 Това специално правило, тъй като дерогира посочения в член 2 от Регламент № 44/2001 принцип, че компетентността се основава на местоживеенето на ответника, подлежи на стриктно тълкуване и не позволява тълкуване, излизащо извън хипотезите, изрично предвидени в посочения регламент (вж. решение *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 74).
- 19 Съгласно съображения 12 и 15 от Регламент № 44/2001 това правило за компетентност отговаря на грижата да се улесни доброто правораздаване, да се намали до минимум възможността от едновременни производства и да се избегнат по този начин решения, които биха могли да си противоречат, ако са постановени в отделни производства (решение *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 77).

- 20 Ето защо за прилагането на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 е необходимо да се провери дали между различните искове на един и същ ищец срещу различни ответници съществува връзка, така че да е целесъобразно те да бъдат решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства (вж. решения Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, т. 39 и Sapir и др., C-645/11, EU:C:2013:228, т. 42). В това отношение, за да се разглеждат решенията като противоречащи си, не е достатъчно да съществува различие в разрешаването на спора, а е необходимо и това различие да се вписва в рамките на едни и същи фактически и правни обстоятелства (вж. решения Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, т. 40; Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 79 и Sapir и др., C-645/11, EU:C:2013:228, т. 43).
- 21 По отношение на условието да са налице едни и същи фактически и правни обстоятелства следва да се приеме, че в хипотеза като разглежданата по главното производство то е изпълнено. Независимо че ответниците по главното производство участват по различно място и време в осъществяването на съответния картел, като сключват и изпълняват договори в съответствие с този картел, съгласно формулировката на Решение 2006/903 — основание на предявените в главното производство искове — този картел представлява едно-единствено продължено нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП. Това решение обаче не определя предпоставките за евентуалната им гражданска отговорност, ако е необходимо — солидарна, която се определя от националното право на всяка държава членка.
- 22 На последно място, що се отнася до риска от противоречащи си съдебни решения, доколкото в отделните национални правни системи предпоставките за гражданската отговорност на участниците в незаконния картел могат да са различни, това обстоятелство създава риск от противоречащи си съдебни решения, ако предполагаемо пострадало от картела лице предяви искове пред съдилищата на различни държави членки.
- 23 Трябва обаче да се напомни, че дори ако спрямо исковете за обезщетение за вреди, предявени от CDC срещу ответниците по главното производство съгласно нормите на международното частно право на сезирания съд, са приложими различни закони, подобна разлика в правните основания сама по себе си не е пречка за прилагането на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, стига ответниците да са могли да предвидят риска срещу тях да бъде предявен иск в държавата членка, в която е местоживеенето на поне един от тях (вж. решение Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 81).
- 24 Последната предпоставка е изпълнена при наличието на обвързващо решение на Комисията, което констатира едно-единствено нарушение на правото на Съюза и обосновава с него отговорността на всеки участник за вредите, произтичащи от непозволените действия на всеки от участниците в това нарушение. Всъщност при тези обстоятелства споменатите участници е трябвало да очакват, че срещу тях ще бъдат водени дела пред съдилищата на държава членка по мястото на установяване на един от тях.
- 25 Ето защо следва да се приеме, че отделното произнасяне по исковете за обезщетение за вреди срещу няколко дружества, които са установени в различни държави членки и са участвали в едно-единствен продължен картел, в нарушение на правото на конкуренция на Съюза, може да доведе до противоречащи си съдебни решения по смисъла на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001.
- 26 След това уточнение е необходимо да се провери още и доколко оттеглянето от ищеца по главното производство на иска му срещу единствения ответник, установен в държавата членка на сезирания съд, може да изключи приложимостта на правилото за компетентност, предвидено в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001.

- 27 Съгласно постоянната съдебна практика това правило не може да бъде прилагано по такъв начин, че да позволи на ищеца да предяви иск срещу множество ответници с единствената цел да изключи по отношение на един от тях компетентността на съдилищата на държавата членка, в която е местоживеенето му (решения *Reisch Montage*, C-103/05, EU:C:2006:471, т. 32 и *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 78).
- 28 Съдът обаче е уточнил, че когато исковете срещу различните ответници са свързани по смисъла на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 към момента на тяхното предявяване, прогласеното в тази разпоредба правило за компетентност е приложимо, без да е необходимо освен това да се установява отделно, че исковете не са предявени с единствената цел по отношение на един от ответниците да бъде изключена компетентността на съдилищата на държавата членка, в която е местоживеенето му (вж. решение *Freeport*, C-98/06, EU:C:2007:595, т. 54).
- 29 Следователно при наличието на искове, които към момента на тяхното предявяване са свързани по смисъла на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, сезираният съд може да констатира евентуалното заобикаляне на правилото за компетентност, залегнало в тази разпоредба, само ако има доказателствени индиции, които му дават основание да направи извод, че ищецът е създадал или е поддържал изкуствено условията за прилагане на цитираната разпоредба.
- 30 В случая по главното производство някои от страните твърдят, че преди да бъде предявен искът по главното производство, ищецът и *Evonik Degussa*, чието седалище е в Германия, са сключили извънсъдебна спогодба и че съзнателно са отложили официалното ѝ сключване за след предявяването на този иск с единствената цел да установят компетентността на сезирания съд по отношение на останалите ответници по главното производство.
- 31 За да бъде изключена приложимостта на правилото за компетентност, което се намира в член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001, обаче едно такова твърдение трябва да бъде придружено от доказателствени индиции за това, че между съответните страни има тайно споразумение с цел към момента на предявяване на иска да се създадат или да се поддържат изкуствено условията за прилагане на тази разпоредба.
- 32 Сезираният съд е този, който трябва да прецени въпросните индиции, но все пак трябва да се уточни, че самото водене на преговори с оглед сключването на евентуална извънсъдебна спогодба няма как да докаже наличието на такова тайно споразумение. Обратно, това би било доказано, ако се окаже, че подобна спогодба фактически е била сключена, но е била прикрита с цел да се създаде привидното впечатление, че условията за прилагане на член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 са изпълнени.
- 33 С оглед на изложеното дотук на първия въпрос следва да се отговори, че член 6, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че установеното с тази разпоредба правило за съсредоточаване на компетентността в случай на множество ответници може да се прилага спрямо иск за солидарно осъждане за изплащане на обезщетение за вреди и в рамките на този иск, за предоставяне на информация от предприятия, които са участвали по различен по място и време начин в установено с решение на Комисията едно-единствено продължено нарушение на забраната на картелите, предвидена в правото на Съюза, и то дори когато ищецът е оттеглил иска си срещу единствения съответник, установен в държавата членка на сезирания съд, освен ако не е доказано, че между ищеца и посочения съответник има тайно споразумение с цел към момента на предявяване на този иск да се създадат или да се поддържат изкуствено условията за прилагане на тази разпоредба.

По втория въпрос

- 34 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че когато срещу установени в различни държави членки ответници е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание констатирано от Комисията едно-единствено продължено нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП, извършено в няколко държави членки при различно по място и време участие на ответниците, по отношение на всеки един от ответниците и с оглед на всички претендирани вреди вредоносното събитие се счита за настъпило в държавите членки, в които картелните споразумения са били сключени и прилагани.
- 35 Доколкото особеност на обстоятелствата в случая по главното производство е, че при ищеца по главното производство са обединени множество евентуални вземания за обезщетения за вреди, прехвърлени на това лице от редица предполагаемо пострадали от картела на водороден пероксид предприятия, най-напред следва да се припомни, че извършената от първоначалния кредитор цесия на вземания сама по себе си не може да има значение при определянето на компетентния съд по член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (решение ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, т. 58).
- 36 Следователно мястото на вредоносното събитие трябва да се определи за всяко вземане за обезщетение за вреди независимо от евентуално извършената с него цесия или обединяване.
- 37 В това отношение следва да се припомни, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува самостоятелно и стриктно (решение Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, т. 43).
- 38 Изразът „място, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“, който се съдържа в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, обаче се отнася едновременно до мястото на настъпване на вредата и до мястото на настъпване на събитието, причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място (решения Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, т. 25 и Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37 т. 45).
- 39 Съгласно постоянната съдебна практика правилото за компетентност, предвидено в член 5, точка 3 от цитирания регламент, се основава на наличието на особено тясна връзка между спора и съдилищата по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, която обосновава предоставянето на компетентност на тези съдилища за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на процеса (решения Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, т. 26 и Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, т. 28).
- 40 Всъщност в областта на деликтната или квазиделиктната отговорност съдът по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, по принцип е най-подходящият да се произнесе по-специално поради близостта на спора и улесненото събиране на доказателства (решение Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, т. 27).
- 41 Следователно идентифицирането на някоя от връзките, признати в напomenената в точка 38 от настоящото решение съдебна практика, трябва да даде възможност да се установи компетентността на съда, който обективно най-добре може да прецени дали са налице конститутивните елементи на отговорността на ответника, така че надлежно може да бъде сезиран само съдът, в съдебния район на който се намира релевантната връзка (решения Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, т. 48 и Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, т. 47).
- 42 Необходимо е да се провери къде при обстоятелствата в случая по главното производство се намират връзките, въз основа на които може да се определи съдебната компетентност относно деликти или квазиделикти.

Мястото на настъпване на събитието, причинило вредата

- 43 По отношение на мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, най-напред трябва да се отбележи, че при обстоятелства като разглежданите по главното производство купувачите безспорно са се снабдявали с необходимата им стока в рамките на договорни отношения с различни участници в съответния картел. Вредоносното събитие обаче се състои не в евентуалното нарушаване на договорни задължения, а в ограничаването на договорната свобода от този картел, което води до невъзможност за купувача да се снабдява с необходимата стока на цена, определена по законите на пазара.
- 44 При това положение мястото на настъпване на събитието, причинило вреда, изразяваща се в преразходите, които купувачът е трябвало да направи поради изкривените от картел пазарни цени, може абстрактно да бъде ситуирано в мястото на създаване на този картел. Всъщност веднъж след като картелът е създаден, участниците гарантират с действията или бездействията си, че конкуренцията е осуетена и че цените са изкривени. Ако това място е известно, предоставянето на компетентност на съдилищата в това място би отговаряло на целите, припомнени в точка 39 от настоящото решение.
- 45 Това съображение обаче е ирелевантно при обстоятелства като разглежданите по главното производство, при които — видно от изложените в акта за преюдициално запитване констатации на Комисията — не било възможно да се определи едно-единствено място на създаване на въпросния картел, тъй като същият се състои от редица картелни споразумения, постигнати при различни срещи и консултации, проведени на различни места в Съюза.
- 46 Предходното няма последици за случая, в който дадено специфично споразумение от тези, които като съвкупност съставляват съответния незаконен картел, само по себе си би било събитието, причинило твърдяната причинена на купувача вреда; в този случай съдът, в чийто съдебен район е постигнато въпросното споразумение, би бил компетентен да се произнесе по причинената на този купувач вреда.
- 47 В последния случай, както и в случай че за запитващата юрисдикция се налага изводът, че разглежданият по главното производство картел все пак е окончателно създаден в съдебния ѝ район, следва да се обсъди и въпросът дали срещу няколко от участниците в този картел може да се води дело пред един и същи съд.
- 48 Действително в друг контекст Съдът е постановил, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 не допуска да се установи въз основа на мястото на пораждащото вреда събитие — отговорността за което е вменена на един от предполагаемите причинители на вреда, който не е страна по спора — съдебна компетентност да се разгледа иск срещу друг предполагаем причинител на посочената вреда, който не е действал в съдебния район на сезирания съд (решение *Melzer*, C-228/11, EU:C:2013:305, т. 41).
- 49 При все това, при обстоятелства като тези в случая по главното производство не би имало никаква пречка срещу няколко съизвършители заедно да се води дело пред един и същи съд.
- 50 Следователно предоставянето съгласно член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 на компетентността за произнасяне — на основание причинилото вредата събитие и прямо всички създатели на незаконен картел — по вреда, предполагаемо причинена от споменатия картел, зависи от установяването в съдебния район на сезирания съд на конкретно събитие, при което този картел е бил окончателно създаден, или на споразумение, което само по себе си е събитието, причинило предполагаемата причинена на купувач вреда.

Мястото на материализиране на вредата

- 51 Както бе припомнено в точка 41 от настоящото решение, установяването на мястото на материализиране на вредата трябва да даде възможност да се установи компетентността на съда, който обективно най-добре може да прецени дали са налице конститутивните елементи на отговорността на ответника.
- 52 От практиката на Съда следва, че мястото на материализиране на вредата е мястото, където конкретно се проявява твърдяната вреда (вж. решение Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, т. 27). Що се отнася до вредата, която се изразява в направените поради изкуствено завишена цена преразходи, като тази на водородния пероксид, предмет на процесния по главното производство картел, това място може да бъде определено само за всяко предполагаемо пострадало лице, взето поотделно, и по принцип ще бъде в седалището на това лице.
- 53 Посоченото място дава всички гаранции за надлежната организация на евентуален процес, тъй като разглеждането на иск за обезщетение за вредата, която се твърди, че е причинена на определено предприятие от незаконен картел, чието съществуване е било констатирано с обвързваща сила от Комисията, по същество зависи от специфичните характеристики на положението на това предприятие. При тези обстоятелства съдът по мястото на седалището на това предприятие очевидно най-добре може да се произнесе по подобен иск.
- 54 Така определеният съд е компетентен да разгледа иска, предявен срещу един или повече от създателите на съответния картел, за всички вреди, които са причинени на споменатото предприятие поради направените от същото преразходи за снабдяване със стоки, предмет на този картел.
- 55 От друга страна, след като компетентността на сезирания на основание материализирането на вредата съд се ограничава до претърпяното увреждане от предприятието, чието седалище се намира в съдебния му район, следователно ищец като CDC, който обединява вземанията за обезщетение за вреди на редица предприятия, в съответствие с припомнената в точка 35 от настоящото решение съдебна практика би бил длъжен да предяви отделни иски за претърпяното от всяко от тези предприятия увреждане пред съдилищата, в съдебния район на които се намират съответните им седалища.
- 56 С оглед на изложеното дотук на втория въпрос следва да се отговори, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че когато срещу установени в различни държави членки ответници е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание констатирано от Комисията едно-единствено продължено нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП, извършено в няколко държави членки при различно по място и време участие на ответниците, вредоносното събитие е настъпило по отношение на всяко предполагаемо пострадало лице, взето поотделно, като съгласно член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 всяко от тези лица може да предяви иска си или пред съда по мястото, където съответният картел е окончателно създаден, или евентуално по мястото, където е постигнато специфично споразумение, което само по себе си може да бъде определено като вредоносното събитие, причинило твърдяната вреда, или пред съда по мястото на седалището на това лице.

По третия въпрос

- 57 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001 и принципът в правото на Съюза за ефективно прилагане на забраната на картелите трябва да се тълкуват в смисъл, че когато е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от

Споразумението за ЕИП, допускат съдържащите се в договори за доставка клаузи за предоставяне на компетентност да бъдат взети предвид, ако това води до дерогиране на компетентността на съда, който има международна компетентност съгласно член 5, точка 3 и/или член 6, точка 1 от споменатия регламент.

- 58 Преди да бъде разгледан този въпрос, следва да се уточни, че по отношение на някои дерогиращи клаузи, които също се съдържали в посочените договори, без обаче да попадат в приложното поле на Регламент № 44/2001, Съдът не разполага с достатъчно информация, за да даде полезен отговор на запитващата юрисдикция.
- 59 Колкото до клаузите, които са визирани от третия въпрос и попадат в приложното поле на цитирания регламент, следва да се напомни, че в рамките на Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, подписана в Брюксел на 27 септември 1968 г. (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), Съдът е уточнил, че със сключването на споразумение за избор на съд съгласно член 17 от тази конвенция страните могат да дерогира не само общата компетентност, предвидена в член 2 от нея, но и специалните компетентности, предвидени в членове 5 и 6 от същата конвенция (вж. решение *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, т. 7).
- 60 С оглед на факта, че даденото от Съда тълкуване на разпоредбите на въпросната конвенция важи и за тези на Регламент № 44/2001, когато разпоредбите на тези актове могат да се определят като равнозначни, следва да се отбележи, че такъв е случаят при член 17, първа алинея от споменатата конвенция и член 23, параграф 1 от Регламента, текстът на които е почти идентичен (решение *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, т. 19 и 20).
- 61 Ето защо се налага изводът, че сезираният съд по принцип може да бъде обвързан от клауза за предоставяне на компетентност, която дерогира предвидените в членове 5 и 6 от Регламент № 44/2001 компетентности и която страните са уговорили в съответствие с член 23, параграф 1 от него.
- 62 Изискването за ефективно прилагане на забраната на картелите няма как да постави под въпрос този извод. От една страна, всъщност Съдът вече е постановил, че нормите на материалното право, приложими към спора по същество, не могат да повлияят върху действителността на клаузата за предоставяне на компетентност съгласно член 17 от конвенцията, спомената в точка 60 от настоящото решение (вж. в този смисъл решение *Castelletti*, C-159/97, EU:C:1999:142, т. 51). Съгласно съдебната практика, припомнена в точка 60 от настоящото решение, това тълкуване е релевантно и за член 23 от Регламент № 44/2001.
- 63 От друга страна, следва да се приеме, че сезираният съд не може да откаже — тъй като иначе би застрашил постигането на целта на Регламент № 44/2001 — да вземе предвид клауза за предоставяне на компетентност, която отговаря на изискванията на член 23 от въпросния регламент, само по съображение че според него определеният с тази клауза съд не би осигурил пълното действие на принципа на ефективно прилагане на забраната на картелите, понеже не позволява на пострадалото от картел лице да бъде напълно обезщетено за претърпяното от него увреждане. Напротив, следва да се приеме, че установената във всяка държава членка система от способности за защита, допълнена от механизма за преюдициално запитване, предвиден в член 267 ДФЕС, предоставя достатъчна гаранция за правните субекти в това отношение (вж. по аналогия решение *Renault*, C-38/98, EU:C:2000:225, т. 23).
- 64 В случай като този по главното производство обаче, преди да разгледа въведените с член 23 от Регламента изисквания за форма, сезираният съд ще трябва да се увери, че въпросните клаузи действително могат да бъдат противопоставени на ищеца по главното производство. Всъщност Съдът вече е уточнил, че записаната в договор клауза, с която се учредява компетентност, може

по принцип да произвежда последици единствено в отношенията между страните, дали своето съгласие за сключването на този договор. За да може една такава клауза да бъде противопоставима на трето лице, по принцип е необходимо то да е дало своето съгласие в това отношение (решение Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, т. 29).

- 65 Всъщност само в случай че съгласно приложимото към спора по същество национално право, определено в приложение на нормите на международното частно право на сезирания съд, третото лице е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител, клаузата за предоставяне на компетентност, с която това трето лице не се е съгласило, все пак би могла да му бъде противопоставена (вж. в този смисъл решение Coreck, C-387/98, EU:C:2000:606, т. 24, 25 и 30).
- 66 Ако се окаже, че въпросните клаузи могат да бъдат противопоставени на ищеца по главното производство, би следвало да се провери дали те фактически водят до дерогиране на компетентността на запитващата юрисдикция относно спора по главното производство.
- 67 В това отношение следва да се припомни, че тълкуването на клауза за предоставяне на компетентност, за да се определят споровете, попадащи в нейното приложно поле, е задача на националния съд, пред който тя е изтъкната (решения Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, т. 37 и Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, т. 31).
- 68 Клаузата за предоставяне на компетентност може да засяга само спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение — нещо, което ограничава обхвата на споразумението за предоставяне на компетентност само до споровете, произтичащи от правоотношението, във връзка с което е уговорена тази клауза. Целта на това изискване е да не се допусне дадена страна да бъде изненадана от предоставянето на компетентност на определен съд за всички спорове, които биха възникнали в отношенията ѝ с нейния съдоговорител и които биха възникнали в отношения, различни от тези, във връзка с които е договорено предоставянето на компетентност (вж. в този смисъл решение Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115 т. 31).
- 69 С оглед на тази цел запитващата юрисдикция ще трябва по-специално да има предвид, че клаузата, която се отнася абстрактно до спорове при договорни правоотношения, не включва в обхвата си спор относно деликтната отговорност, която се твърди, че даден съдоговорител носи поради действията му, които представляват незаконен картел.
- 70 Всъщност, доколкото към момента, в който пострадалото предприятие се е съгласило с посочената клауза, то не е имало достатъчно основания да очаква подобен спор, защото незаконният картел, в който е участвал неговият съдоговорител, не му е бил известен в този момент, няма как да се смята, че в основата на този спор са договорни отношения. Следователно такава клауза не би могла валидно да дерогира компетентността на запитващата юрисдикция.
- 71 Ако пък е налице клауза, която се отнася до спорове за отговорността за нарушение на правото на конкуренция и която определя съд от държава членка, различен от запитващата юрисдикция, последната би трябвало да постанови, че няма компетентност, дори ако тази клауза води до отклоняване от специалните правила за компетентност, предвидени в членове 5 и/или 6 от Регламент № 44/2001.
- 72 Ето защо на третия въпрос следва да се отговори, че член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че когато е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП, допуска съдържащите се в договори за доставка клаузи за предоставяне на компетентност да бъдат взети предвид дори ако това води до дерогиране на

компетентността на съда, който има международна компетентност съгласно член 5, точка 3 и/или член 6, точка 1 от споменатия регламент, стига тези клаузи да се отнасят до спорове за отговорността за нарушение на правото на конкуренция.

По съдебните разноски

- 73 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

- 1) Член 6, точка 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че установеното с тази разпоредба правило за съсредоточаване на компетентността в случай на множество ответници може да се прилага спрямо иск за солидарно осъждане за изплащане на обезщетение за вреди и в рамките на този иск, за предоставяне на информация от предприятия, които са участвали по различен по място и време начин в установено с решение на Европейската комисия едно-единствено продължено нарушение на забраната на картелите, предвидена в правото на Съюза, и то дори когато ищецът е оттеглил иска си срещу единствения съответник, установен в държавата членка на сезирания съд, освен ако не е доказано, че между ищеца и посочения съответник има тайно споразумение с цел към момента на предявяване на този иск да се създадат или да се поддържат изкуствено условията за прилагане на тази разпоредба.
- 2) Член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че когато срещу установени в различни държави членки ответници е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание констатирано от Европейската комисия едно-единствено продължено нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за Европейско икономическо пространство от 2 май 1992 г., извършено в няколко държави членки при различно по място и време участие на ответниците, вредоносното събитие е настъпило по отношение на всяко предполагаемо пострадало лице, взето поотделно, като съгласно член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 всяко от тези лица може да предяви иска си или пред съда по мястото, където съответният картел е окончателно създаден, или евентуално по мястото, където е постигнато специфично споразумение, което само по себе си може да бъде определено като вредоносното събитие, причинило твърдяната вреда, или пред съда по мястото на седалището на това лице.
- 3) Член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че когато е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за Европейско икономическо пространство от 2 май 1992 г., допуска съдържащите се в договори за доставка клаузи за предоставяне на компетентност да бъдат взети предвид дори ако това води до дерогиране на компетентността на съда, който има международна компетентност съгласно член 5, точка 3 и/или член 6, точка 1 от споменатия регламент, стига тези клаузи да се отнасят до спорове за отговорността за нарушение на правото на конкуренция.

Подписи